

Лазоренко Б. П.,

*кандидат філософських наук, доцент,
провідний науковий співробітник відділу соціальної психології
особистості*

*Інституту соціальної та політичної психології Національної академії
педагогічних наук України
м. Київ, Україна*

Сірко В. З.,

*аспірант відділу соціальної психології особистості
Інституту соціальної та політичної психології Національної академії
педагогічних наук України
м. Київ, Україна*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОБРОБУТУ ВІЙСЬКОВИХ КАПЕЛАНІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Російська агресія проти України спричинила значну фізичну і психологічну травматизацію українських військових. У зв'язку з потребою в захисті життя та здоров'я, психологічного добробуту особового складу Збройних сил України, створено капеланську службу [1].

Зарубіжні та вітчизняні дослідження концепту психологічного добробуту особистості, в тому числі в умовах війни свідчать про значний інтерес до цієї проблеми. Зокрема, дослідженню психологічного добробуту особистості загалом присвячена значна увага як зарубіжних так і вітчизняних авторів. Низка зарубіжних дослідників розробила концепт психологічного добробуту, сформуvalи основні підходи його концептуалізації [11, 15].

Вітчизняні дослідники також вивчали різні аспекти концепту психологічного добробуту, зокрема в контексті фахового зростання [5], підвищення психологічного добробуту особистості [9], визначення особливостей професійного психологічного добробуту освітян [2] та ін. Проблема психологічного добробуту в умовах війни представників різних професій, також привертала увагу і зарубіжних фахівців [12, 14], і вітчизняних дослідників [4, 8, 13], у переході від війни до миру [3].

Стосовно ролі капеланів у забезпеченні ментального благополуччя військових також є відповідні дослідження зарубіжних [10] і вітчизняних фахівців [7], однак проблема забезпечення психологічного добробуту самих капеланів, які як і особовий склад збройних сил, виконують свої службові обов'язки в зоні воєнних дій, ще не стала предметом наукових досліджень.

Метою тез є розробка теоретичної моделі дослідження психологічного добробуту військових капеланів та засобів його забезпечення в умовах війни, перш за все, провідних стратегій.

Спираючись на результати зазначених досліджень зарубіжних та вітчизняних фахівців вважаємо доцільним у визначенні теоретичного конструкту психологічного добробуту брати за основу його багатовимірну модель К. Ріфф [15], у якій враховані інтегративні підходи до розуміння психологічного добробуту які орієнтуються на з'ясування перш за все позитивного психологічного функціонування особистості. Маємо зазначити, що в умовах війни особистість зазнає дії різних деструктивних чинників, які можуть призводити до травмівних стресових проявів/симптомів, які у певних випадках призводять до ПТСР, та професійного вигорання капеланів, що значною мірою позначаються на їхньому психологічному добробуті. На наш погляд, їх необхідно враховувати в теоретичній моделі дослідження. Також особистість в несприятливих для свого функціонування умовах, може ефективно протидіяти деструктивним впливам, серед них, як свідчать попередні дослідження, є резильєнтність психіки особистості [6] та ресурсоорієнтоване стресодолаання. Їх ми також включаємо в загальну модель дослідження.

Важливе місце в цій моделі належить засобам забезпечення психологічного добробуту капеланів в умовах виконання ними своїх службових обов'язків, зокрема стратегіям такого забезпечення. В моделі дослідження доцільним є виокремлення провідних стратегії забезпечення психологічного добробуту військових капеланів, які з нашого досвіду, мають включати зміцнення особистісної резильєнтності, вдосконалення ресурсоорієнтованих засобів стресодолаання, розвиток психологічних та духовно-психологічних засобів взаємо та самопомоги, оптимізацію і гармонізацію основних компетенцій психологічного добробуту капеланів, що сприятиме їх ефективності у виконанні службових обов'язків та збереженні життя та здоров'я особового складу Збройних сил України.

Список використаних джерел:

1. Про службу військового капеланства : Закон України від 30 листоп. 2021 р. № 1915-IX. Дата оновлення: 19.03.2022. URL: <https://cutt.ly/rF4hOFv>

2. Бондарчук О., Пінчук Н. Професійне психологічне благополуччя освітян та особливості його підтримки в кризових умовах сьогодення. 2023. <https://doi.org/10.48020/mpj.2023.01.01> ; УДК 159.9:005.336.2]: 378.046-021.68

3. Дворник М. С. Психологічне благополуччя особистості під час переходу від війни до миру. July 2020, *Scientific Studios on Social and Political Psychology*. DOI: 10.33120/ssj.vi45(48).144

4. Карамушка, Л.М. Психічне здоров'я особистості під час війни: як його зберегти та підтримати: Метод. рекомендації. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. 2022. <https://lib.iitta.gov.ua/730974/>
5. Карсканова С. В. Фахове зростання та психологічне благополуччя: емпіричне дослідження. *Матеріали Третьої Міжнародної науково-практичної конференції «Культурно-історичний та соціально-психологічний потенціал особистості в умовах трансформаційних змін у суспільстві»* 16–17 вересня 2011 року, м. Одеса, Одеса, Принтмастер, 2011. С. 59–66.
6. Кокун О. М., Мельничук Т. І. Резилієнс-довідник : практичний посібник. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. 2023. 25 с. ISBN 978-617-7745-24-1
7. Матеюк О., Маковський А. Перспективи залучення військових капеланів до збереження психічного здоров'я прикордонників – учасників бойових дій. *Збірник наукових праць Національної академії ДПС України. Серія: психологічні науки*. 2019. Вип. 2(13). С. 170–181. URL: <https://cutt.ly/mYcd42R>
8. Петухова І., Заушнікова М., Каськов І. Психологічне благополуччя особистості в умовах війни. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2023-73-3-124-129>
9. Титаренко, Т. М. Способи підвищення психологічного благополуччя особистості, що пережила травму. *Психологія: теорія і практика*. 2018. С. 112–119.
10. Cooper D. C., Evans C. A., Chari S. A., Campbell M. S., & Hoyt T. Military chaplains and mental health clinicians: Overlapping roles and collaborative opportunities. *Psychological Services*. 2020. Advance online publication. URL: <https://doi.org/10.1037/ser0000661>
11. Diener, E., Oishi, S., & Lucas, E. Personality, culture, and subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review of Psychology*. 2003. 54. S. 403–425.
12. Frey, B. S. Well-being and war. *International Review of Economics*. 2012. 59. S. 363–375. <https://doi.org/10.1007/s12232-012-0146-0>
13. Kokun O. The Ukrainian population's war losses and their psychological and physical health. *Journal of Loss and Trauma*. 2022. <https://doi.org/10.1080/15325024.2022.2136612>
14. Shemyakina, O. N., & Plagnol, A. C. Subjective Well-Being and Armed Conflict: Evidence from Bosnia-Herzegovina. *Soc. Indic Res*. 2013. 113. S. 1129–1152. <https://doi.org/10.1007/s11205-012-0131-8>
15. Ryff, C. D. Eudaimonic well-being and education: Probing the connections. Well-being and higher education: A strategy for change and the realization of education's greater purposes. In: D. W. Harvard (Ed.): *Bringing Theory to Practice*. Washington, DC, 2016. S. 37–48.